

Prügiga vesi ahjus

Eesti jäätmeäritluse viimases ajaloo on olnud mõningaid edulugusid. Pakendiringlus toimub edukalt ning klaasi, pappi ja paberit kogutakse ka päris hästi. Uus jäätme-reform võib aga tekitada ühiskonnas väga suurt pahameelt ja anda tagasilöögi kõigele, sest vihaga sorteerimisest ei saa head nahka.

Uue jäätme reformi põhjuseks on asjaolu, et Eesti ei suuda täita Euroopa Liidu suurejoonelisi prügiäritlemiseesmärke. Meil peaks minema ümbertöötlemisele 55 protsenti prügist, aga läheb vaid 30 protsenti. See tõttu ähvardab Eestit juba mõnda aega trahv. Aastateks 2030 ja 2035 on seatud veelgi kõrgemad ringluseesmärgid, vastavalt 60 ja 65 protsenti. See on üsna varsti.

Kuidas eesmärki saavutada, pole veel selge, kuid praeguseks juba paistab, et meid ootab prügiäritanduses ees mastaapne hinnatõus. Riik kavatab tõsta keskkonnamakse (prügi ladestamise ja põletamise eest), valesi sorteerimisest hakatakse trahvima, omavalitsused võivad kehtestada prügiäritmaksu ja prügiäritvedajadki tahavad teenuse hinda tõsta. Nagu selgus Ragn-Sells juhi Kai

JUHTKIRI

Uus jäätme reform võib tekitada ühiskonnas väga suurt pahameelt, vihaga sorteerimisest ei saa aga head nahka.

Realo intervjuust Postimehele, võib hind tõusta kuni kuus korda. Prügikaste on rohkem ja rohkem peavad sõitma prügiäritautod.

Kindlasti on võimalik ümbertöötlemise protsenti tõsta riikliku sunniga. Kuid siis ärgem imestagem, et ringmajandusest saab uus söimuse-na ning vimm riigi vastu suureneb veelgi, mis ei aita kaasa keskkonnanohu heale eesmärgile.

Mõistliku maailma kogemus on meile õpetanud, et iga suur ümberkorraldus õnnestub siis, kui lisaks karistustele mõeldakse välja, kuidas inimesi ja ettevõtteid positiivselt stimuleerida. Ning mis kõige olulisem, süsteemi toimimine tuleb hoolikalt läbi mõelda. Praegune olukord hakkab meenutama vales kohas teed ületavate inimeste trahvimist, kui neile lähim ülekäigurada on alles kilomeetri kaugusel. Neist probleemide

dest kirjutas laupäeval Postimehes Liina Laks loos «Mida me oma prügiäritga peale hakkame?».

Iga maja juurde nelja-viie prügiäritkastit tekitamine ei ole ilmselt mõistlik. Palju targem oleks rajada piirkondlikud suuremad kogumiskastid ning suurendada jäätmeäritamade vastuvõtava nomenklatuuri nimistut. Teise näitena, riik ei tahta prügi põletamist Iru jaamas ja maksustab seda tegevust üha rohkem, kuid pole kuulda olnud maksusoodustustest nende ettevõtetele, kes sooviksid prügist toorainet luua või veelgi parem, mõelda läbi, kuidas tekiks algusest peale võimalikult vähe jäätmeid.

Selleks peaksid riik, omavalitsused ning ettevõtjad ja kinnisvaromaneik esindajad maha istuma ja mõtlema, kuidas ringmajanduse süsteemi võimalikult mõistlikult arendada. Seda oleks tulnud teha juba aastaid tagasi. Kuid mõistliku initsiatiivi jaoks pole veel hilja. Kindlasti peaks jälgima, et ei lammutataks olemasolevat ringmajandust, millega on inimesed juba harjunud. Prügimäritandus pole keerukuselt tuumareaktor.

LOE KA PM NÄDALIK 10-11

URMAS NEMVALTS JOONISTAB

Kultuuriehitiste konkursi ei tohi solkida

Riigikogu kultuurikomisjoni menetluses on Eesti Kultuurkapitali seaduse ja hasartmängumaksu seaduse muutmise seadus.

Seadus, mille eesmärk on parandada seadust. Parandusi tuleb ette ikka, kuid see seadus kinnitab kahjuks viimase aja poliitilist trendi: riigi sõnamurdmist.

Lühidalt räägin asjast nii, nagu seaduses ridade vahele on peidetud. ERRi uue maja vajadus on selge. Aastaid oligi see poliitiliste rahaliste valikute hulgas, aga töösse siiski ei läinud. Asi läheb järjest pingelisemaks: eelarves selleks raha ei näi olevat. Paralleelselt sellega on olemas riiklikult tähtsate kultuuriehitiste pingerida, viis objekti. Väga erinevatel põhjustel ehitiste valimine eriti ei liigu. Poliitiku peas sünnib lahendus: muuta kulka seadust nii, et saaks ERRi maja ehitada kulka rahaga, teiste objektide kõrvalt. Keegi satub ilma taotlust esitamata otse finaali, kui konkurendid on langenud juba eelvoorudes.

Küsimusele, kas tõesti muudetakse ERRi maja pärast kulka seadust, vastab eelnõu ise: «Eelnõu võimaldab kultuurkapitali nõukogu ministri ettepanekul ja kultuuri-

RIDADE VAHEL

VIKTORIA LADONSKAJA-KUBITS

ses kultuuriehitiste seaduses on juba nii palju muudatusi tehtud, kas on üldse kindlust, et seaduses mainitud viiest objektist kõik ikka ehitatakse valmis? On see üldse pingerida?

Loo moraal on jahmatav. Läbiviidud konkursi tulemused on seadusena vastu võetud. Ja kui seadus midagi ei luba, siis ei püüta mitte täita seadust, vaid muudetakse seadust nii, et reeglite rikkumine oleks seaduslik.

Ei kiirustaks süüdistama kohe ministrit, sest asjal on ka teine pool – ehitised ei valmi, raha seisab. Tartu objekti puhul seni ühtegi väljamakset tehtud ei ole. Rakvere objekti prognoosi järgi võib 2023. aasta lõpus kultuurkapitali väljamakse olla kolm-neli miljonit eurot. 2023. aastal ja arvata-

Poliitiliselt ja juriidiliselt näeb pilt välja ilus. Välja arvatud üks nüanss: konkursi ise, aga ka riigikogu otsuste järjepidevus ja seaduste kvaliteet.

vasti ka 2024. aastal jätkuvad filmilinnaku rajamiseks eeltegevused, et määratleda tingimused. Riigikogu otsustamise ajal 2021. aastal oli teada, et Estonia

juurdeehitus ei ole kooskõlas muinsuskaitse ja looduskaitses tingimustega Tallinna üldplaneeringuga. Ei liigu ka Narva projekt.

«Kiire inflatsiooni tingimustes ei ole mõistlik raha koguda,» seisab seletuskirjas, «vaid kasutada vabu vahendeid ehitistel, mis paratamatult vajavad lähiaastatel investeringuid.»

Kogu see olukord viitab paraku riigikogu otsuste kvaliteedile. Üsna mitu objekti hääletati sisse nii, et nende valimise probleem oli teada. Õnneks on kõik andmed avalikud: kes ja kuidas kultuurikomisjonis toona hääletas. Mõned kultuuriehitised võivad tekitada küsimusi, kuid riigikogu otsus on siiski tehtud. Seaduse vead ei sillutavad teed järgmistele poliitilistele veidrudele. Teha nägu, et pingerida on endiselt oluline, aga lisada sinna objekt teistest reast... Ja nii, et kõik oleks ilusti seaduslik! Ja muidugi, et oleks mugavam poliitiliselt liikuda.

Kolmas suur küsimus on, miks minister valib selle tee. Siin jõuame veel ühe murekohani. Peale sõnamurdmise ja otsuste kvaliteedi on probleem see, et valitsus pole ühtne meeskond. Rahandusminister näib lükkavat rahalisi probleeme mitmesugustesse ministriumitesse. Haridus- ja teadusminister mingi otsigu õpetajate palkadeks raha

Kui järgmine kord tuleb konkursi või muu poliitiline otsus, siis miks peaks kodanik üldse uskuma, et selle tulemus jääb püsima.

oma ministriumist. Kultuuriminister mingi otsigu raha oma valdkonnast. Ei näe, et valitsusel oleks silme ees ühtne prioriteet, pigem iga minister on oma muredega ükski. Siit ka trikitamine: teen püksisäärest varruka.

See trend on halb sellepärast, et kui järgmine kord tuleb konkursi või muu poliitiline otsus, siis miks peaks kodanik üldse uskuma, et selle tulemus jääb püsima. Poliitiline sõna maksab aina vähem. Otsuste kvaliteet jätab soovida, prioriteedid jagunevad valitsuses eri kastidesse.

Saatanlikud töökohad ahvatlevad

Ühe tipp-poliitikuga tuli juhtuks, kui mõistlik on teada riigi rahaga rohkemate meretuuleparkide ehitust, kui Eestile endale vaja läheks. «Kui energiat jääb üle, saaks Eestisse ehitada vesinikutehase, mõtle – 1000 uut töökohata!» kiitis poliitik.

Isegi praegu, suurte koondamiste ajal pole tööstustel tööjõudu, ostetakse üksteiselt töötajaid üle. Kui soovite luua välismaalastele töökohati, peate oma rändepoliitika üle vaatama. Poliitika vakatas.

SA Kutsekoda OSKA andmetel jääb tehnoloogia-sektoris puudu ca 1500 töötajat aastaks, viiendik ehitajatest ja metsanduse oskustöölisest on juba praegu välismaalastel. Puudu on bussijuhte, õpetajaid, hooldajaid jne.

Kui Eestisse pressitakse loodusressursse ekspluateerivad suur tööstusi, on ikka õigustus, et töökohati oleval hädasti vaja. «Teile sinna maale on väga tehas vaja, inimesed saaksid tööd,» väitis üks Võrumaa- le sõitnud suvitaja. Teda ei vennud

ÜLLE HARJU
ajakirjanik

PÄEVAKOMMENTAAR

ümber kõigi küla ega ka naaberküladel elanike töökohtade ettelugemine.

Saaremaa kohta ilmusid ühel ajal lehelood «Tööjõukriis vaevlevad Saaremaa ettevõtteid lasevad käiku kõik viisid, et hinnatud spetsialiste leida» (Delfi Ärileht 7.11.2023) ja «Töökohtade puudus viib Võhmalt elu» (Saarte Hääl 11.11. 2023). Viimane lõpeb kurioosselt lausega: «Kui mõni eakas lahkub manalateele, siis saab tema tühi elupaik üsna nobedasti mõne noore pere näol uue omaniku.»

1990. aastate tööpuudusest on saanud müüt, millest inimesed keelduvad lahti laskmast.

Statistika järgi justkui töötuid on, Ida-Virumaal koguni 12,5 protsen-

ti. Statistika järgi on Eestis aga ka 100 000 võlgnikku, kel tööle minnes palk võlgade katteks ära võetakse, 40 000 puudega tööealist, kodusel küünetehnikud ja tordimeistrid, poevargustest elatujad jne.

Eestisse meelitatud tööstusinvestorid on juba tööle võtnud kõik, keda võtta annab, ja nõuavad nüüd endale välistööjõudu. Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi asekan- tler Sandra Särav lasi välistalendipoliitika foorumil dzinni pudelist välja, lubades tööjõu sissetoomist lihtsustada.

Eestis elab vaid 30 inimest ruutkilomeetril, siia mahuks päris palju võõrtöölisest maksumaksjaid. Mida rohkem makstakse riigikassasse tööjõumakse, seda rikkam on riik.

Ehk aga peaks ühtlasi algatama ühiskondliku mõttevahetuse, kas riigil on mõistlik kulutada nii palju vaeva ja raha eestikeelsele haridusele üleminekuks? Üleminekuks ingliskeelsele haridusele oleks kulutõhusam.